

Točka vseživljenjskega učenja

BIOTEHNIŠKI CENTER NAKLO
Strahinj 99, 4202 Naklo

Gradivo za predavanje

POMEN OZNAK INTEGRIRANO, BIO, EKO
NA EMBALAŽI ŽIVIL

Pripravila: ga. Katja Eler

Strahinj, 12. 10. 2010

OZNAKE NA ŽIVILSKIH IZDELKIH

Branje oznak na izdelkih
včeraj, danes, jutri.

Danes: Večja osveščenost potrošnikov.

(Skrbno) prebiranje oznak na
embalaži izdelkov.

Zavedanje o potrebnih oznakah na
embalaži izdelkov.

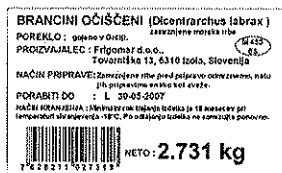

Zakaj so potrebne oznake na živilih?

- ! nas seznanjajo z vsebino izdelka
- ! omogočajo izbiro
- ! opozarjajo na lastnosti in posebnosti izdelka
- ! razlagajo, kako je treba ravnati z izdelkom
- ! so dobro vodilo pri preudarnem nakupovanju

Oznake morajo biti:

- ! napisane v slovenščini
- ! na vidnem mestu (da jih zlahka opazimo)
- ! razumljive
- ! nedvoumne
- ! jasno čitljive

Oznake ne smejo biti:

- Ⓢ zavajajoče
- Ⓢ neprimerne
- Ⓢ nerazumljive
- Ⓢ pomanjkljive
- Ⓢ prekrite z drugimi oznakami ali nalepkami

Kaj pa zakonodaja?

Oznake na živilih in način označevanja so predpisani v številnih zakonih, pravilnikih in drugih podzakonskih aktih, nadzorujejo pa jih državni organi oziroma ustrezni organi evropske skupnosti.

OBVEZNE OZNAKE

Ⓢ Prodajno ime živila

Pove nam kakšen izdelek kupujemo npr. mleko, jogurt, hrenovka ali v premerih, če ime izdelka ni predpisano npr. kremna rezina, potica.

Ⓢ Neto količina živila

Je podatek o količini živila v času pakiranja in mora biti napisan v enotah mednarodnega merskega sistema (l, ml, cl, kg, g).

Na embalaži izdelka to oznako najdemo pod malo črko e, ki jo proizvajalec napiše zraven neto količine.

Za izdelke, ki se prodajajo po kosih (npr. jajca) ter izdelke s količino manjšo od 5 g ali 5 ml (npr. začimbe) navedba neto količine ni obvezna.

☉ Rok uporabnosti

Nam pove, do kdaj je lahko živilo v prodaji. Po pretečenosti so trgovine dolžne izdelek umakniti iz prodaje (tudi izdelke v akciji).

Parabiti do...

Velja za hitro pokvarljive izdelke npr. mleko. Živila po datumu na oznaki ni priporočljivo uživati, saj je lahko nevarno za zdravje.

Uporabno najmanj do... in uporabno najmanj do konca..

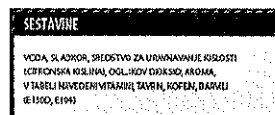
Velja za živila, ki se ne pokvarijo tako hitro in gre za obdobje, ki nam pove, do kdaj živilo ohrani vse svoje lastnosti, če je primerno shranjeno. (npr. piškoti).

☉ Cena

Na izdelku mora biti vedno označena cena, v večjih trgovinah tudi cena na enoto izdelka.

☉ Seznam sestavin

Sestavine so vedno naštetje od tiste, ki jo je v živilu največ do tiste, ki jo je najmanj. V sestavku »Sestavine« so vključeni tudi aditivi in voda.

☉ Količina sestavin

☉ Alergeni

Vse sestavine, ki povzročajo alergije morajo biti na izdelku posebej označene. Ta živila so predvsem žita (gluten), jajca, ribe, raki, arašidi, soja, oreščki, mleko.

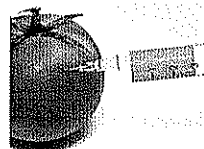

Posebna oznaka: »lahko vsebuje delce...« ali »proizvedeno v okolju, kjer so prisotna...«

☉ Gensko spremenjena (GS) živila

Vsi izdelki, ki vsebujejo gensko spremenjene organizme (GSO) morajo biti ustrezno označeni.

Eko in bio proizvodi ne smejo vsebovati GSO.

⊗ Alkohol

Kadar je v izdelku več kot 1.2% alkohola, mora biti to na embalaži označeno (v deležih).

Npr. brezalkoholno pivo vsebuje 0.5% alkohola, vendar to na izdelku ni označeno.

⊗ Dodatki v živilih - aditivi

Morajo biti navedeni med sestavinami izdelka.

Oznaka:

Natrijev benzoat ali E 211

V EU so v uporabi le dovoljeni aditivi, kar je strogo nadzorovano.

E 100
E 101
E 102
E 103
E 104
E 105
E 110
E 111
E 112
E 113
E 114
E 115
E 116
E 117
E 118
E 119
E 120
E 121
E 122
E 123
E 124
E 125
E 126
E 127
E 128
E 129
E 130
E 131
E 132
E 133
E 134
E 135
E 136
E 137
E 138
E 139
E 140
E 141
E 142
E 143
E 144
E 145
E 146
E 147
E 148
E 149
E 150
E 151
E 152

Barvila	E100
Konzervansi	E200
Antioksidanti	E300
Emulgatorji	E400
Umetna sladila	E900

Druge oznake na živilih

⊗ Hranilna vrednost živila

Navedeni so podatki o vsebnosti maščob, beljakovin, ogljikovih hidratov, vitaminov ter mineralov na 100 g ali 100 ml živila.

Obvezno mora biti navedena na vseh dietnih živilih.

HRANILNA VREDNOST	
PODATKI ZA 100g MASA (VSEBINA) / 100ml (VSEBINA)	
ENERGIJSKA VREDNOST	214 KJ (51 Kcal)
MAŠČOB	20,0 g
BELEKOVINE	10,0 g
OGĽIKOVIH HIDRATOV	10,0 g
RAKOSNI	0,0 g (0,0%)
VLAGNINA	60,0 g
Način	100% MLEKO
Niže	5,0 g (10%)
MAKROELEMENTI	10,0 g (10%)
VITAMINI	10,0 g (10%)
MINERALI	10,0 g (10%)
SOJAN	10,0 g (10%)

PDV (RDA) - priporočen dnevni vnos hranilne snovi za odraslo osebo.

⊗ Proizvajalec ali prodajalec živila

Na izdelku morata biti zapisana ime in naslov proizvajalca/prodajalca ter država, če ni v EU.

⊗ Poreklo živila

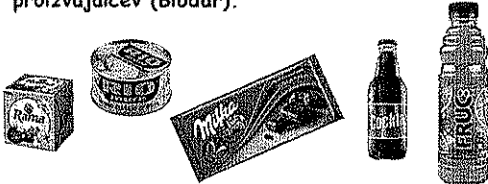
Je obvezna le v primeru, ko bi lahko potrošnika ime izdelka zavedlo. Ravno tako mora biti označeno goveje meso ter sadje in zelenjava.

☉ Blagovna znamka

Je domišljijsko ime izdelka, ki se mora vedno pojavljati skupaj z imenom živila.

Namenjena je prepoznavanju in razlikovanju izdelkov enega (Coca-cola, Milka) ali več proizvajalcev (Biodar).

☉ Navodila za uporabo

Morajo biti priložena vedno, ko se predvideva, da izdelka brez njih ne moremo pravilno uporabiti.

NAČIN PRIPRAVE: Zamrznjene ilbe pred pripravo odmrznemo, nato jih pripravimo enako kot sveže.

☉ Pakirano v nadzorovani atmosferi

Za podaljševanje obstojnosti se uporabljajo tudi plini, kar mora biti označeno na embalaži.

☉ Pogoji shranjevanja

Morajo biti označeni, če je potrebno za varnost in ohranjanje kakovosti ter hranilne vrednosti živila.

Pomembni sta temperatura in čas shranjevanja.

Prehranske in zdravstvene trditve

Po predpisih morajo trditve temeljiti na znanstveno potrjenih dejstvih in jih ni možno dodati na izdelke s preveč soli, sladkorja ali maščob.

☉ Visoka vsebnost vlaknin (< 6g na 100 g izdelka)

☉ Nizka vsebnost maščob

Znak "varuje zdravje"

Znak podeljuje Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije le ustreznim živilskim izdelkom in hrani, ki se priporoča kot zdrava in varovalna.

Živila z znakom "varuje zdravje" so tisti zdravstveno neoporečni živilski izdelki in jedilniki, ki vsebujejo malo maščobe in nasičenih maščobnih kislin, holesterola, malo sladkorja, veliko prehranskih vlaknin ali imajo nizko energijsko vrednost.

Znak lahko nosijo samo pakirana živila.

Imena in zaščitni znaki posebnih živil

Zaščitena oznaka porekla

Znak velja za živila, ki so pridelana na določenem geogr. območju, njihove lastnosti pa so posledica značilnosti tega področja.

Zaščitena geografska oznaka

Znak velja za živila, ki so pridelana na določenem geogr. območju ter imajo sloves, lastnosti in kakovost, ki so odraz značilnosti tega področja (vetra, podnebja, lokalnih sestavin)

Zajamčena tradicionalna posebnost

Znak velja za živila, ki so splošno sprejeta med ljudmi in so posledica uporabe tradicionalnih sestavin, načinu priprave in postrežbe. Znak ni vezan na geografsko območje.

Višja kakovost

Znak velja za živila, ki s svojimi lastnostmi izstopajo po kakovosti. Morajo predstavljati slovensko posebnost in se podeljuje samo pri nas

Oznake za embalažo

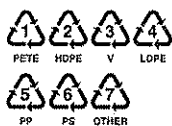
Embalaža, ki je primerna za recikliranje oz. je izdelana iz recikliranega materiala

Embalažo moramo odvreči na posebno mesto - na ekološki otok.

Zelena pika - znak za embalažo, ki jo zbirajo in ponovno uporabijo, kot sekundarno surovino.

Trikotnik pomeni, da izdelek lahko recikliramo. Kratica pomeni vrsto materiala.

Družba za ravnanje z odpadno embalažo, ki organizira in izvaja prevzem, razvrščanje, predelavo in reciklažo odpadne embalaže v Sloveniji.

EKO IN BIO OZNAKE ŽIVIL

Kaj pomeni, da je izdelek bio oziroma eko?

Oznake BIO, EKO, Organic so oznake, ki so zakonsko določene za izdelke, za katere veljajo zelo strogi predpisi o načinu pridelave in predelave.

Ekološko pomeni, da je izdelek v skladu s predpisi in v smislu spoštovanja okolja in živali.

Katere so bio- in eko- oznake?

Slovenski ekološki znak pomeni, da je živilo pridelano z naravnimi metodami na ekološki kmetiji, katero nadzoruje država in pristojno ministrstvo.

Uradni znak EU za ekološko kmetovanje lahko pridobi vsak ekološki kmetovalec, ki izpolnjuje pogoje predpisane v Evropski uniji.

Je kolektivna blagovna znamka za ekološka živila, ki jo dodeljuje Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije.

Je blagovna znamka za proizvode, pridelane po biološko-dinamični metodi. Znak podeljuje zveza Demeter.

SIPS- Slovenska integrirana pridelava sadja. Integrirano kmetijstvo je posebna oblika kmetijske pridelave, ki poudarja gospodarjenje v sožitju z naravo.

Bio- in eko-oznake drugih držav

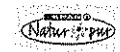
Avstrija

Nemčija

Druge oznake

Kdaj živilo prejme eko znak?

- kadar je vsaj 95% sestavin izdelka pridelanih ekološko
- zadovoljuje predpise kontrolnega sistema
- pride v zaprti embalaži neposredno od pridelovalca
- nosi ime pridelovalca in šifro nadzornega organa

Velja za: žive živali in nepredelana živila

- predelana živila
- živalsko krmo
- semena

Ne velja: divje živali

Kaj je ekološko kmetovanje?

Značilne prakse ekološkega kmetijstva so:

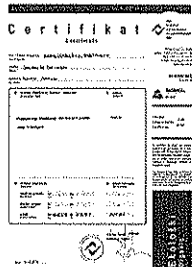
- široko kolobarjenje, učinkovita raba krajevnih virov
- stroge omejitve glede uporabe pesticidov, gnojil, antibiotikov, živilskih dodatkov,...
- popolna prepoved GSO
- izkoriščanje prednosti lokalnih virov (npr. gnojilo)
- izbira vrst rastlin in pasem živali, ki so prilagojene na krajevne razmere
- sistem proste reje in ekološke krme

Kako kmetje pridobijo eko znak?

☛ skozi obdobje preusmeritve (najmanj 2 leti)

☛ pridobitev certifikata, ki mora biti na vpogled pri prodajalcu.

Certifikat je uradni dokument, ki ga izda pooblaščen kontrolna organizacija, s katerim zagotavlja skladnost pridelave, predelave, pakiranja, skladiščenja in transporta ekoloških živil, z veljavnimi predpisi za ekološko kmetijstvo.

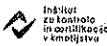

Kdo v Sloveniji podeljuje certifikat?

V Sloveniji imamo tri pooblaščen kontrolne organizacije, ki preverjajo ustreznost živil:

Inštitut KON-CERT Maribor

IKC - Inštitut za kontrolno in certifikacijo Hoče

Bureau Veritas, d.o.o. Ljubljana

Kako ohraniti certifikat in eko znak?

☛ nenehna kontrola (v dobi preusmeritve)

☛ nenehna kontrola (po prejetju certifikata)

Pregled knjig in dokumentacije, jemanje vzorcev, pregledovanje skladišč, hlevov, pašnikov, sadovnjakov, rastlinjakov,...

☛ nenapovedana letna kontrola (minimálno)

☛ ob neizpolnjevanju zahtev lahko znak in certifikat odvzamejo

Lastnosti eko živil

☛ pestrost okusov (raznolikost vrst)

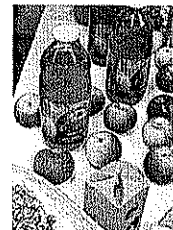
☛ sezonska hrana

☛ visokokakovostna živila in izdelki

☛ okus, vonj in izgled ustrezni

☛ višji cenovni razred

☛ enotno označevanje znotraj EU

Kje kupiti eko in bio izdelke?

Direktno pri proizvajalcih/predelovalcih

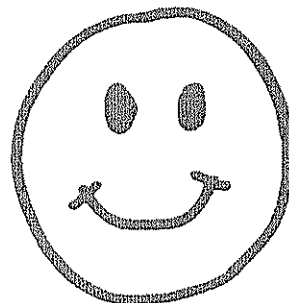
● na ekološki kmetiji

● ekološka tržnica

Prodaja različnih izdelkov med drugim: sadje, zelenjava, izdelki iz sadja in zelenjave, žitni izdelki, mleko in mlečni izdelki, kruh iz krušne peči, zelišča, volneni izdelki, ...

V specializiranih prodajalnah in večjih marketih

Hvala za pozornost!